

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΧΡΥΣΟΡΡΗΜΩΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Σεμινάριον Ἑλληνομαθείας

ὑπὸ τὸ φῶς τῆς χρυσοστομικῆς ἐρμηνείας
τῆς *Πρὸς Ῥωμαίους* ἐπιστολῆς

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ

Ἐπιλογή κειμένων :

π. Αὐγουστῖνος Θεοδωρόπουλος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΙΣ 2016

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Γιώργου Σεφέρη (1900-1971),

Όμιλία ενώπιον τῆς Σουηδικῆς Ἀκαδημίας

... Ἀνήκω σὲ μιὰ χώρα μικρή. Ἐνα πέτρινο ἀκρωτήρι στὴ Μεσόγειο, πού δὲν ἔχει ἄλλο ἀγαθὸ παρά τὸν ἀγῶνα τοῦ λαοῦ του, τὴ θάλασσα καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.

Εἶναι μικρὸς ὁ τόπος μας, ἀλλὰ ἡ παράδοσή του εἶναι τεράστια καὶ τὸ πρᾶγμα πού τὴ χαρακτηρίζει εἶναι ὅτι μᾶς παραδόθηκε χωρὶς διακοπή. Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἔπαψε ποτέ της νὰ μιλιέται. Δέχτηκε τὶς ἀλλοιώσεις πού δέχεται καθεὶ ζωντανό, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζει κανένα χάσμα.

Ἄλλο χαρακτηριστικὸ αὐτῆς τῆς παράδοσης εἶναι ἡ ἀγάπη της γιὰ τὴν ἀνθρωπιά· κανόνας της εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Στὴν ἀρχαία τραγωδία, τὴν ὀργανωμένη μὲ τόση ἀκρίβεια, ὁ ἀνθρώπος πού ξεπερνᾷ τὸ μέτρο, πρέπει νὰ τιμωρηθεῖ ἀπὸ ταῖς Ἐρινύες. Ὁ ἴδιος νόμος ἰσχύει καὶ ὅταν ἀκόμη πρόκειται γιὰ φυσικὰ φαινόμενα: «Ἥλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα», λέει ὁ Ἡράκλειτος, «εἰ δὲ μὴ Ἐρινύες μιν Δίκης ἐπίκουροι ἐξευρήσουσιν». Συλλογίζομαι πὼς δὲν ἀποκλείεται ὀλωσιόλου νὰ ὠφεληθεῖ ἓνας σύγχρονος ἐπιστήμων, ἂν στοχασθεῖ τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα τοῦ Ἰωνα φιλοσόφου.

Ὅσο γιὰ μένα, συγκινοῦμαι παρατηρώντας πὼς ἡ συνείδηση τῆς δικαιοσύνης εἶχε τόσο πολὺ διαποτίσει τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ, ὥστε νὰ γίνεи κανόνας καὶ τοῦ φυσικοῦ νόμου. Καὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς δασκάλους μου, τῶν ἀρχῶν τοῦ περασμένου αἰῶνα, γράφει: «Θὰ χαθοῦμε, γιατί

ἀδικήσαμε» [ένν. Στρατηγός Μακρυγιάννης, 1797-1864]. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἀγράμματος · εἶχε μάθει νὰ γράφει στὰ τριάντα πέντε χρόνια τῆς ἡλικίας του. Ἀλλὰ στὴν Ἑλλάδα τῶν ἡμερῶν μας, ἡ προφορική παράδοση πηγαίνει μακριὰ στὰ περασμένα ὅσο καὶ ἡ γραπτή. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ποίηση.

Εἶναι γὰ μένα σημαντικό τὸ γεγονός ὅτι ἡ Σουηδία θέλησε νὰ τιμήσει καὶ τούτη τὴν ποίηση, καὶ ὅλη τὴν ποίηση γενικά, ἀκόμη καὶ ὅταν ἀναβλύζει ἀνάμεσα σ' ἓνα λαὸ περιορισμένο. Γιατὶ πιστεύω πῶς τοῦτος ὁ σύγχρονος κόσμος ὅπου ζοῦμε, ὁ τυραννισμένος ἀπὸ τὸ φόβο καὶ τὴν ἀνησυχία, τὴ χρειάζεται τὴν ποίηση. Ἡ ποίηση ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν ἀνθρώπινη ἀνάσα — καὶ τί θὰ γινόταν ἂν ἡ πνοή μας λιγότευε; Εἶναι μιὰ πράξη ἐμπιστοσύνης — κι ἓνας θεὸς τὸ ξέρει ἂν τὰ δεινά μας δὲν τὰ χρωστᾶμε στὴ στέρηση ἐμπιστοσύνης ...

Ὅταν, στὸ δρόμο τῆς Θήβας, ὁ Οἰδίπους συνάντησε τὴ Σφίγγα καὶ αὐτὴ τοῦ ἔθεσε τὸ αἶνιγμά της, ἡ ἀπόκρισή του ἦταν: ὁ **ΑΝΘΡΩΠΟΣ**. Τούτη ἡ ἀπλὴ λέξη χάλασε τὸ τέρας! Ἔχουμε πολλὰ τέρατα νὰ καταστρέψουμε. Ἄς συλλογιστοῦμε τὴν ἀπόκριση τοῦ Οἰδίποδα.

(10 Δεκεμβρίου 1963)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΕΦΕΡΗΣ Γ., Δοκιμές, ἐπιμ. Γ. Π. Σαββίδης, τόμ. 1^{ος}. 1936-1947, τόμ. 2^{ος}. 1948-1971), Ἴκαρος, Ἀθήνα 2003 (1944-1962¹)

Σημειώσεις για μιὰ ὀμιλία σὲ παιδιὰ

Καὶ ξαφνικὰ ἔγινε κάτι ἀσυνήθιστο γιὰ μένα. Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ μεγάλου γραφείου τοῦ γυμνασιάρχῃ σας, εἶδα νὰ περνᾶ ὀρμητικὰ καὶ νὰ ξεχύνεται πρὸς τὰ ἔξω ἕνας χεῖμαρρος παιδιὰ – μὲ τὰ βιβλία καὶ τοὺς χαρτοφύλακες, μὲ τὸ κέφι, μὲ τὴ χαρά, μὲ τὴ ζωντάνια. Ὁ ποιητής, συλλογίστηκα, ὅταν ξεκινᾶ γιὰ νὰ γράφει ἕνα ποίημα, εἶναι σὰν μαθητὴς ποὺ ἀφήνει τὴν τάξη γιὰ νὰ βγεῖ στὸν δρόμο, καὶ κοιτάζει τὰ δέντρα, τὸν ἥλιο, τὰ πουλιά, τὴ θάλασσα, σὰ νὰ εἶχαν βγεῖ τὴν ὥρα ἐκεῖνη ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Δημιουργοῦ. ...

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὁ ἄνθρωπος, ἡ θάλασσα... Γιὰ κοιτάξετε πόσο θαυμάσιο πράγμα εἶναι νὰ λογαριάζει κανεὶς πὼς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ μίλησε ὁ Ὅμηρος ὠς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καὶ τραγουδοῦμε μὲ τὴν ἴδια γλῶσσα. Κι αὐτὸ δὲ σταμάτησε ποτέ, εἴτε σκεφτοῦμε τὴν Κλυταιμνήστρα ποὺ μιλᾷ στὸν Ἀγαμέμνονα, εἴτε τὴν Καινὴ Διαθήκη, εἴτε τοὺς ὕμνους τοῦ Ρωμανοῦ καὶ τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα, εἴτε τὸ Κρητικὸ θέατρο καὶ τὸν Ἐρωτόκριτο, εἴτε τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Καὶ ὅλοι αὐτοί, οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροί, ποὺ σκέφτηκαν, μίλησαν, μέτρησαν ἑλληνικά, δὲν πρέπει νὰ νομίζετε πὼς εἶναι σὰν ἕνας δρόμος, μιὰ σειρὰ ἱστορικὴ, ποὺ χάνεται στὴ νύχτα τῶν περασμένων καὶ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ σᾶς. Πρέπει νὰ σκεφτεῖτε πὼς ὅλα αὐτὰ βρίσκονται μέσα σας, τώρα, βρίσκονται μέσα σας ὅλα μαζί, πὼς εἶναι τὸ μεδούλι τῶν κοκάλων σας, καὶ πὼς θὰ τὰ βρεῖτε ἂν σκάψετε ἀρκετὰ βαθιὰ τὸν ἑαυτὸ σας. Ἀλλὰ γιὰ νὰ κάνετε αὐτὴ τὴ δουλειά, γιὰ νὰ ἐπιδοθεῖτε σ' αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ προσήλωσι, θὰ σᾶς βοηθήσουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ σας, ποὺ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο μπόρεσαν νὰ ἐκφραστοῦν στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα. Γι' αὐτὸ, καθὼς πιστεύω, ἡ σύγχρονὴ μας λογοτεχνία εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ καταλάβουμε ὄχι μόνον τὴν ἀρχαία λογοτεχνία, ἀλλὰ καὶ ὅλη τὴν ἑλληνικὴ παράδοση. Πόσες ἐρμηνεῖες γιὰ τὴ λιτότητα τῆς ἀρχαίας

τέχνης δὲν θὰ ἦταν περιττὲς λόγου χάρι, ἂν μπορούσαμε νὰ νιώσουμε καλὰ τὴν τέχνη ἑνὸς δημοτικοῦ τραγουδιοῦ;

Ἔτσι, ξεκινώντας ἀπὸ τοὺς νέους δύο Ἑλληνες ποιητές [ἐνν. Δημήτρης Ἀντωνίου (1906-1994) καὶ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης, 1911-1996)], πὺ μὲ τὴ σειρά τους καὶ μὲ τὶς δυνάμεις τους δῶσαν ἔκφραση στὴ σημερινὴ ζωὴ μας, βρεθήκαμε ξαφνικὰ πολὺ μακριά. Ἀλλὰ ἔτσι συμβαίνει. Ὅσες φορές κοιτάζουμε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ ἀγάπη καὶ τὴν πιὸ μικρὴ ἑλληνικὴ λεπτομέρεια, βρισκόμαστε πάντα στὴν καρδιὰ τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς ζωῆς. Τόση μεγάλη εἶναι ἡ **συνοχή** της καὶ ἡ **ἐνότητά** της. Θυμᾶμαι τὴ μέρα πὺ μᾶς κήρυξαν τὸν πόλεμο οἱ Γερμανοί. Τὸ πλῆθος πὺ ζητωκραύγαζε στὴν ὁδὸ Σταδίου, σῶπασε ξαφνικὰ, κι ἔπειτα ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ μὲ τὴ βαριὰ μεγάλη φωνή: «*Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τὰ νικητήρια*»! Αὐτὸ καὶ μόνο. Ἀλλὰ αὐτὸ καὶ μόνο ἦταν ἄρκετὸ γιὰ νὰ καταλάβει κανεὶς πῶς ὁ πόλεμος τοῦτος δὲν ἦταν σημερινὸς οὔτε χθεσινός: ἦταν ὁ **αἰώνιος πόλεμος τῆς Ἑλλάδας ὅλων τῶν καιρῶν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ἀξία**.

(10 Ἰουνίου 1941)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ Ι., Στοιχεῖα ἀσκητικῆς ἐρμηνευτικῆς, Βιβλικὲς Μελέτες Γ', Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2004

ΣΤΕΦΟΥΛΗΣ Ι., Ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς ἐρήμου. Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς βιβλικῆς ἐρμηνευτικῆς, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2002

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΙ ΠΑΙΑΝΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΑΣ

A)

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν
θανάτῳ θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι
ζωὴν χαρισάμενος.

B)

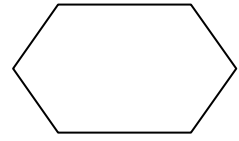
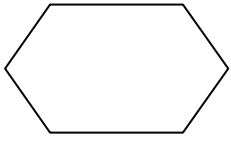
Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε.
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον
ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, Νύμφη Ἀνύμφευτε.

Γ)

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου.
νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος
καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα.

Ὅμοιότητες
καὶ
Διαφορὲς
μὲ τὴν νέα
ἐλληνικὴ

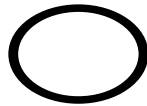

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἐρμηνευτική

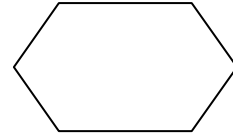
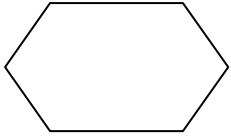

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου,
ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως,

Ἑρμηνεία εἰς τὴν Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν
(Ὁμιλῖαι λβ')

- Ὑπόθεσις τῆς Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς

Συνεχῶς ἀκούων ἀναγινωσκομένων τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ μακαρίου Παύλου, καὶ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα δῖς, πολλάκις δὲ καὶ τρὶς καὶ τετράκις, ἤνικα ἂν μαρτύρων ἀγίων μνήμας ἐπιτελῶμεν, χαίρω MEN τῆς σάλπιγγος ἀπολαύων τῆς πνευματικῆς καὶ διανίσταμαι καὶ θερμαίνομαι τῷ πόθῳ, τὴν ἐμοὶ φίλην ἐπιγινώσκων φωνήν, καὶ μονονουχὶ παρόντα αὐτὸν δοκῶ φαντάζεσθαι καὶ διαλεγόμενον ὄραν· ἀλγῶ ΔΕ καὶ ὀδυνῶμαι, ὅτι τὸν ἄνδρα τοῦτον οὐχ ἅπαντες ἴσασιν, ὥσπερ εἰδέναι χρή, ἀλλ' οὕτω τινὲς αὐτὸν ἀγνοοῦσιν, ὡς μηδὲ τῶν Ἐπιστολῶν τὸν ἀριθμὸν εἰδέναι σαφῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στὴν «Ἐπιτομή» τῆς Πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βάσει φιλολογικῶν κριτηρίων κυρίως (δηλ. βάσει ἐσωτερικῶν μαρτυριῶν τῶν ἰδίων τῶν πηγῶν-ἐπιστολῶν) ἀνατρέπει τὰ ἕως τότε κρατοῦντα καὶ θέτει τὶς παύσεις ἐπιστολῆς (14 τὸν ἀριθμὸ) σύμφωνα μὲ τὴν χρονολογικὴ σειρὰ συντάξεώς τους ὡς ἐξῆς:

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς (Α'-Β')

Πρὸς Κορινθίους (Α'-Β')

Πρὸς Γαλάτας

Πρὸς Ῥωμαίους

Πρὸς Φιλιππησίους

Πρὸς Ἑβραίους

Πρὸς Φιλήμονα

Πρὸς Κολασσαεῖς

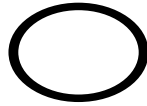
Πρὸς Τιμόθεον (Α'-Β')

[Σημειωτέον ὅτι ὁ ἱερός πατήρ δὲν ἀναφέρει τὶς Πρὸς Τίτον καὶ Πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολές.]

- Βάσει ποιῶν κριτηρίου ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης ὀρίζει ἄλλη σειρὰ;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

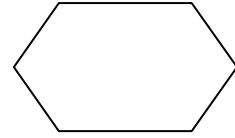
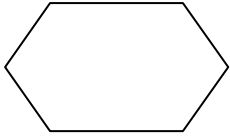
Ὅμιλία Α'

1. Ἡ Ἐπιγραφή τῆς ἐπιστολῆς

Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς Εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν Αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς Ἁγίαις (Ῥωμ. 1, 1-2).

Μωϋσῆς μὲν πέντε βιβλία συγγράψας, οὐδαμοῦ τὸ ὄνομα τὸ ἑαυτοῦ τέθεικεν, οὐδὲ οἱ μετ' ἐκεῖνον τὰ μετ' ἐκεῖνον συνθέντες, ἀλλ' οὐδὲ Ματθαῖος, οὐδὲ Ἰωάννης, οὐ Μάρκος, οὐ Λουκᾶς · ὁ δὲ μακάριος Παῦλος πανταχοῦ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ τὸ ὄνομα αὐτοῦ προτίθησι.

Τί δήποτε; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν παροῦσιν ἔγραφον καὶ περιττὸν ἦν ἑαυτοὺς δηλοῦν παρόντας · οὗτος δὲ διὰ μακροῦ τὰ γράμματα διεπέμπετο καὶ ἐν ἐπιστολῆς σχήματι · διὸ καὶ ἀναγκαία ἦν ἡ τοῦ ὀνόματος προσθήκη.

- ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

Εἰ δὲ ἐν τῇ Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ οὐ ποιεῖ τοῦτο, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν αὐτοῦ σύνεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεχθῶς εἶχον πρὸς αὐτόν, ἵνα μὴ ἐκ προοιμιῶν ἀκούσαντες τοῦ ὀνόματος, ἀποκλείσωσι τῷ λόγῳ τὴν εἴσοδον, ἐσοφίσατο διὰ τοῦ κρύψαι τὸ ὄνομα τὴν ἀκρόασιν τὴν ἐκείνων.

- Πῶς κρίνετε τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου σχετικά μὲ τὴν ἐπιγραφή τῆς Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς;

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Ἐπιστολική Εἰσαγωγή (1, 1-15)

- χαιρετισμὸς (1, 1-7)
- ἀφορμὴ συντάξεως ἢ ἐπιθυμία τοῦ ἀποστόλου γιὰ μετάβαση στὴ Ῥώμη καὶ κήρυξη τοῦ Εὐαγγελίου (1, 8-15)

Θεολογία(1, 16 – 11, 36)

- περὶ λυτρώσεως ἐν Χριστῷ (1, 16 – 5, 21)
- περὶ ζωῆς ἐν Χριστῷ (6, 1 – 8, 39)
- περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραὴλ (κεφ. 9 – 11)

Πρακτικὸ μέρος (12, 1 – 15, 13)

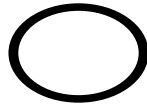
- κοινωνικὰ καὶ ἠθικὰ καθήκοντα (κεφ. 12 – 13)
- καθήκοντα ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας (14, 1 – 15, 13)

Ἐπιστολική κατακλείδα (15, 14 – 16, 27)

- πρὸς τοὺς ἀναγνώστες (15, 14-24)
- λογία καὶ ταξίδι πρὸς Ἱερουσαλήμ (15, 25-33)
- χαιρετισμὸς καὶ εὐλογία (16, 1-24)
- δοξολογία (16, 25-27)

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

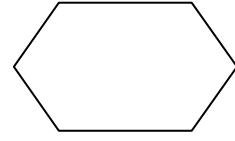
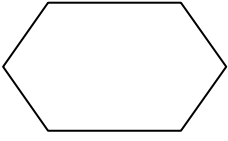

Ὁμιλία Β'

2. Εὐνοια τοῦ ἀκροατηρίου (captatio benevolentiae)

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ (Ῥωμ. 1, 8).

Πρέπον τῇ μακαρίᾳ ψυχῇ τὸ Προοίμιον καὶ ἱκανὸν ἅπαντας παιδεῦσαι καὶ ἔργων καὶ λόγων ἀγαθῶν ἀπάρχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ μὴ μόνον ὑπὲρ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων εὐχαριστεῖν κατορθωμάτων, ὃ καὶ φθόνου καὶ βασκανίας καθαρὰν ποιεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν Θεὸν ἐπισπᾶται μειζρόνως πρὸς τὴν τῶν εὐχαριστούντων εὐνοίαν.

- ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

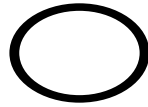
Εὐχαριστεῖν δὲ δεῖ οὐχὶ πλουτοῦντας μόνον, ἀλλὰ καὶ πενομένους, οὐχ ὑγιαίνοντας, ἀλλὰ καὶ νοσοῦντας, οὐκ εὐημεροῦντας, ἀλλὰ καὶ τάναντία ὑπομένοντας· τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐρίας τῶν πραγμάτων φερομένων εὐχαριστεῖν, θαυμαστόν οὐδέν· ὅταν δὲ πολὺ τὸ κλυδώνιον ἢ καὶ τὸ σκάφος περιτρέπεται καὶ κινδυνεύη, τότε ἐστὶν ἡ πολλὴ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐπίδειξις.

Διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ Ἰώβ ἐντεῦθεν ἐστεφανοῦτο καὶ τὸ ἀναίσχυντον τοῦ διαβόλου στόμα ἐνέφραττε καὶ ἐδείκνυ σαφῶς ὅτι οὐδὲ ἡνίκα εὐημερῶν ἦν, διὰ τὰ χρήματα εὐχάριστος ἦν, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλὴν περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπην.

- Πότε ἐπισυμβαίνει καὶ τί δηλώνει ἡ πρὸς Θεὸν «εὐχαριστία»;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Γ'

3. Ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ

Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὄργη Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων (Ῥωμ. 1, 18).

Ὅρα τοῦ Παύλου τὴν σύνεσιν, πῶς ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων προτρέψας, ἐπὶ τὰ φοβερώτερα τρέπει τὸν λόγον. εἰπὼν γὰρ ὅτι σωτηρίας αἴτιον τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ζωῆς, ὅτι Θεοῦ δύναμις, ὅτι σωτηρίας καὶ δικαιοσύνης ποιητικόν, λέγει καὶ τὰ φοβῆσαι δυνάμενα τοὺς οὐ προσέχοντας.

Ἐπειδὴ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ πλείους οὐχ οὕτω τῇ τῶν χρηστῶν ἐπαγγελίᾳ, ὡς τῷ φόβῳ τῶν λυπηρῶν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔλκονται, ἐκατέρωθεν αὐτοὺς, ἐπισπᾶται.

ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

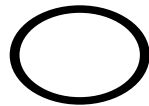
Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς οὐ Βασιλείαν ἐπηγγείλατο μόνον, ἀλλὰ καὶ γέενναν ἠπέιλησε · καὶ οἱ προφῆται δὲ τοῖς Ἰουδαίοις οὕτω διελέγοντο, τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἀναμιγνύντες διηνεκῶς.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος οὕτω ποικίλλει τὸν λόγον, οὐ μὴν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ χρηστὰ τίθησι πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα τὰ λυπηρά, δεικνὺς ὅτι ἐκεῖνα μὲν τῆς προηγουμένης τοῦ Θεοῦ γνώμης ἐστί, ταῦτα δὲ τῆς τῶν ῥαθυμούντων πονηρίας.

- Σὲ τί συνίσταται ἡ «ὄργη τοῦ Θεοῦ» καὶ σὲ ποιους ἀφορᾷ;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Δ'

4. Πάθη ἀτιμίας

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας. Αἷ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους (πβ. Ῥωμ. 1, 26-27).

Ὡσπερ γὰρ πολλοὶ πολλάκις τὴν τῶν σιτίων ἐπιθυμίαν ἀφέντες, γῆν σιτοῦνται καὶ λίθους μικροὺς, καὶ ἕτεροι δὲ ὑπὸ δίψους κατεχόμενοι σφοδροῦ, καὶ βορβόρου πολλάκις ἐπιθυμοῦσιν · οὕτω καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τὸν παράνομον τοῦτον ἐξεβράσθησαν ἔρωτα.

Εἰ δὲ λέγεις: Καὶ πόθεν ἡ ἐπίτασις τῆς ἐπιθυμίας αὕτη; Ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐγκαταλείψεως. Ἡ δὲ ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ πόθεν; Ἀπὸ τῆς τῶν ἀφέντων Αὐτὸν ἀνομίας · «ἄρρενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι» (πβ. Ῥωμ. 1, 27).

ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

Μὴ γὰρ ἐπειδὴ ἤκουσας, φησὶν, ὅτι «ἐξεκαύθησαν τῆς ἐπιθυμίας», μόνης εἶναι νομίσης τὸ νόσημα · καὶ γὰρ τὸ πλεον τῆς αὐτῶν ῥαθυμίας ἐστίν, ἢ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀνῆψε.

Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπε · παρασυρέντες, ἢ προληφθέντες, ὅπερ ἀλλαχοῦ φησιν, ἀλλὰ τί; «κατεργαζόμενοι» · ἔργον ἔθεντο τὴν ἀμαρτίαν, καὶ οὐχ ἀπλῶς ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἐσπουδασμένον.

Καὶ οὐκ εἶπεν · ἐπιθυμίαν, ἀλλ' «ἀσχημοσύνην» κυρίως · καὶ γὰρ καὶ τὴν φύσιν ἤσχυναν καὶ τοὺς νόμους ἐπάτησαν.

- Ποιὰ μέθοδο ἐρμηνείας ἀκολουθεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος καὶ πῶς τὸν ἐξυπηρετεῖ στὴν διακονία τοῦ λόγου;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὅμιλία Ε'

5. Περὶ Ἑλλήνων Α'

Θλιψίς καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλληνοσ. δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι · οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ (Ῥωμ. 2, 9-10).

Καὶ γὰρ ὁ ἀκροατὴς τοῦτο μαθὼν ἐν τοῖς ἀνωτέρω χρόνοις κρατοῦν, πολλῶ μᾶλλον μετὰ τὴν πίστιν αὐτὸ παραδέξεται. Ἑλληνας δὲ ἐνταῦθα φησιν, οὐ τοὺς εἰδωλολατροῦντας, ἀλλὰ τοὺς θεοσεβοῦντας, τοὺς τῷ φυσικῷ πειθομένους νόμῳ, τοὺς πλὴν τῶν Ἰουδαϊκῶν παρατηρήσεων πάντα τὰ πρὸς εὐσέβειαν συντελοῦντα διατηροῦντας · οἳ ἦσαν οἱ περὶ τὸν Μελχισεδέκ, οἷος ἦν ὁ Ἰώβ, οἳ ἦσαν οἱ Νινευῖται, οἷος ἦν ὁ Κορνήλιος.

- Ἰσχύει ὁ χαρακτηρισμὸς περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ὡς ἀνθέλληνοσ;

ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

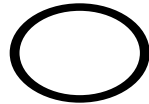
... ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ῥωμ. 2, 16).

Ἐνα γὰρ εἶχεν Υἱὸν μονογενῆ καὶ γνήσιον καὶ οὐδὲ Τούτου ἐφείσατο δι' ἡμᾶς · ἡμεῖς δὲ Αὐτοῦ πολλὰ προτιμῶμεν. Ἄρ' οὖν οὐκ εἰκότως γέεννα καὶ κόλασις, εἰ καὶ διπλῆ καὶ τριπλῆ ἦν καὶ μυριάκις τοσαύτη; Τί γὰρ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν, ὅταν τοῦ Σατανᾶ τὰ ἐπιτάγματα προτιμῶμεν τῶν τοῦ Χριστοῦ νόμων καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας ἀφειδῶμεν, ἵνα προτιμήσωμεν τὰ τῆς πονηρίας ἔργα τοῦ πάντα ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος; καὶ ποίας συγγνώμης τὰ τοιαῦτα ἄξια; ποίας ἀπολογίας; οὐδεμιᾶς!

Στῶμεν οὖν λοιπὸν μὴ κατὰ κρημνῶν φερόμενοι καὶ ἀνανήψωμεν καὶ πάντα ἀναλογισάμενοι ταῦτα, δόξαν ἀναπέμφωμεν Αὐτῷ διὰ τῶν ἔργων (οὐ γὰρ ἀρκεῖ διὰ τῶν ῥημάτων), ἵνα καὶ τῆς δόξης ἀπολαύσωμεν τῆς παρ' Αὐτοῦ, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὅμιλία 5'

6. Περὶ Ἑλλήνων Β'

Καὶ γὰρ διάφοροι εἰδωλολατρείας τρόποι · καὶ ὁ μὲν τὸν μαμμωνᾶν ἡγεῖται κύριον, ὁ δὲ τὴν κοιλίαν θεόν, ὁ δὲ ἑτέραν ἐπιθυμίαν χαλεπωτάτην.

Ἄλλ' οὐ καταθύεις αὐτοῖς βόας, καθάπερ οἱ Ἕλληνας; ἀλλὰ τὸ πολλῶν χαλεπώτερον τὴν σαυτοῦ κατασφάζεις ψυχὴν.

Ἄλλ' οὐ κάμπτετε τὰ γόνατα καὶ προσκυνεῖς; ἀλλὰ μετὰ πλείονος ὑπακοῆς ποιεῖς πάντα, ἅπερ ἂν ἐπιτάξωσι καὶ ἡ γαστήρ καὶ τὸ χρυσίον καὶ ἡ τῆς ἐπιθυμίας τυραννίς · ἐπεὶ καὶ οἱ Ἕλληνας διὰ τοῦτό εἰσι βδελυκτοί, ὅτι τὰ πάθη ἐθεοποιοῦν, τὴν μὲν ἐπιθυμίαν Ἀφροδίτην, τὸν δὲ θυμὸν Ἄρην, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον προσειπόντες.

Εἰ δὲ οὐ γλύψεις εἰδῶλα σύ, καθάπερ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας τοῖς αὐτοῖς ὑποκύπτεις πάθεσι, τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνης ποιῶν καὶ ταῖς ἄλλαις σεαυτὸν πλύνων παρανομίαις.

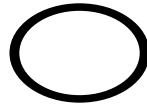
ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

Διὸ παρακαλῶ τῆς ἀτοπίας τὴν ὑπερβολὴν ἐννοήσαντας φεύγειν τὴν εἰδωλολατρείαν (οὕτω γὰρ ὁ Παῦλος καλεῖ τὴν πλεονεξίαν), φεύγειν δὲ μὴ τὴν ἐν χρήμασι πλεονεξίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ἐπιθυμίᾳ πονηρᾷ καὶ τὴν ἐν ἱματίοις καὶ τὴν ἐν τραπέζῃ καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι.

Καὶ γὰρ πολλῶ χαλεπωτέραν δώσομεν δίκην ἡμεῖς, μὴ πειθόμενοι τοῖς τοῦ Κυρίου νόμοις. ὁ γὰρ δοῦλός φησιν, ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιήσας δαρήσεται πολλάς (βλ. Λουκ. 12, 47). Ἴν' οὖν καὶ τὴν κόλασιν ταύτην διαφύγωμεν, καὶ ἑτέροις καὶ ἑαυτοῖς γενώμεθα χρήσιμοι, πᾶσαν κακίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐκβαλόντες, ἐλώμεθα τὴν ἀρετὴν.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Η'

7. Ἡ πίστις τοῦ Ἀβραάμ

Τί γάρ ἡ Γραφή λέγει; «Ἐπίστευσεν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην» (Ῥωμ. 4, 3 · βλ. Γεν. 15,6).

Ὁ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἔργοις καυχώμενος, τοὺς οἰκείους ἔχει προβάλλεσθαι πόνους · ὁ δὲ ἐπὶ τῷ πιστεῦσαι τῷ Θεῷ καλλωπιζόμενος, πολλῶ μείζονα καυχήσεως ἀφορμὴν ἐπιδείκνυται, ἅτε δοξάσας καὶ μεγαλύνας τὸν Κύριον.

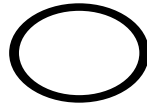
Ἄ γὰρ οὐχ ὑπηγόρευσε ἡ φύσις τῶν ὀρωμένων, ταῦτα ἀπὸ τῆς πίστεως καταδεξάμενος τῆς εἰς Αὐτόν, καὶ τὴν γνησίαν ἀγάπην τὴν περὶ Αὐτὸν ἐπεδείξατο καὶ τὴν δύναμιν Αὐτοῦ λαμπρῶς ἀνεκήρυξε. τοῦτο δὲ γενναιοτάτης ψυχῆς καὶ φιλοσόφου γνώμης καὶ ὑψηλῆς διανοίας.

Τὸ μὲν γὰρ μὴ κλεψαί μὴδὲ φονεῦσαι καὶ τῶν τυχόντων ἐστὶ · τὸ δὲ πιστεῦσαι, ὅτι τὰ ἀδύνατα δύναται Θεός, μεγαλοφυοῦς τινος δεῖται ψυχῆς καὶ σφόδρα περὶ Αὐτὸν διαχειμένης · καὶ γὰρ ἀγάπης γνησίας τοῦτο σημεῖόν ἐστι.

- Σὲ τί συνίσταται ἡ πίστις τοῦ Ἀβραάμ καὶ τί ἀποδεικνύει;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Η'

4. Περὶ δικαιώσεως, ἀκροβυστίας καὶ περιτομῆς

Καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς, σφραγιδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ (Ῥωμ. 4, 11-12).

Ἐδικαιώθη δὲ Ἀβραάμ · ἴδωμεν πῶς ἐδικαιώθη, ἀκρόβυστος ὢν ἢ ἐμπερίτομος. Ἀκρόβυστος, φησί (πβ. Ῥωμ. 4, 10). Πῶς οὖν ἐλογίσθη; Ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; «Οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ» (Ῥωμ. 4, 10) · καὶ λέγομεν γὰρ ὅτι ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἢ πίστις εἰς δικαιοσύνην.

Ἀνωτέρω τὴν Γραφὴν εἰπών: «Τί γὰρ ἡ Γραφή λέγει, φησίν. ἐπίστευσε Ἀβραάμ τῷ Θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην» (Ῥωμ. 4, 3), ἐνταῦθα καὶ τὴν τῶν λεγόντων προ[σ]λαμβάνει κρίσιν λοιπὸν καὶ δείκνυσιν ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ τὴν δικαιοσύνην γεγενημένην.

ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

Εἶτα ἀπὸ τούτων ἀντίθεσιν ἑτέραν ἀνακύπτουσιν λύει · εἰ γὰρ ἀκρόβυστος ὢν, φησὶν, ἐδικαιώθη, τίνας ἕνεκεν ἐπεισῆλθεν ἡ περιτομή;

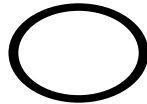
«Σημεῖον ἔλαβε, φησί, καὶ σφραγιδα τῆς δικαιοσύνης τῆς διὰ τῆς πίστεως» τῆς, ἡνίκα ἦν ἀκρόβυστος, γενομένης αὐτῷ (πβ. Ῥωμ. 4, 11).

Εἶδες πῶς ἔδειξεν ὡς ἐν τάξει παρασίτων τοὺς Ἰουδαίους ὄντας; ἢ καὶ τούτους τοὺς ἐν ἀκροβυστία ἐκείνοις προσερριμμένους; εἰ γὰρ ἐδικαιώθη μὲν ἀκρόβυστος ὢν καὶ ἐστεφανώθη, ὕστερον δὲ τὴν περιτομὴν ἔλαβεν, ὕστερον δὲ ἐπεισῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, οὐκοῦν τῶν ἀκροβύστων πρῶτόν ἐστι πατήρ ὁ Ἄβραάμ τῶν διὰ τῆς πίστεως αὐτῷ προσηκόντων, καὶ τότε τῶν ἐν περιτομῇ · διπλοῦς γὰρ ἐστι πρόγονος.

- Βάσει τοῦ παρόντος ἀποσπάσματος, γιὰ ποιὸν λόγο νομίζετε ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἕως σήμερα κατηγοροῦν τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο ὡς ἀντισημίτης;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Θ'

9. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ

Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε (Ῥωμ. 5, 8).

Ζηλώσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς τὰς ἄνω δυνάμεις καὶ μὴ μόνον ἐγγὺς τοῦ θρόνου στῆναι σπουδάσωμεν, ἀλλὰ καὶ ἔνοικον Αὐτὸν ἔχειν, τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενον · Ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ μισοῦντας ἐφίλησε, καὶ φιλῶν διατελεῖ · καὶ γὰρ «τὸν ἥλιον ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (πβ. Ματθ. 5, 45). Σὺ δὲ φιλοῦντα γοῦν ἀγάπησον · φιλεῖ γάρ.

Καὶ πῶς φησιν, ὁ φιλῶν γέενναν καὶ κόλασιν καὶ τιμωρίαν ἠπειλήσε; Δι' αὐτὸ τοῦτο τὰ φιλεῖν! καὶ γὰρ ἐκκόπτων σου τὴν πονηρίαν καὶ ὡσπερ τινὶ χαλινῷ τῷ φόβῳ κατέχων σου τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω ῥύμην, πάντα ποιεῖ καὶ πραγματεύεται καὶ διὰ τῶν χρηστῶν καὶ διὰ τῶν λυπηρῶν ἀναστέλλων σε τῆς ἐπὶ τὰ κάτω φορᾶς καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπανάγων καὶ ἀπάγων κακίας ἀπάσης, ἣ γεέννης ἐστὶ χαλεπωτέρα.

ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

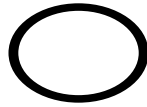
Καὶ γὰρ καὶ τοῦτό σου τῆς ἀτελοῦς γνώμης σημεῖον καὶ τῆς μέθης καὶ τῆς ἀνιάτου νόσου · ἐπεὶ καὶ τὰ παιδιά τὰ μικρὰ ὅταν ἴδῃ τὸν ἰατρὸν ἢ πῦρ ἢ τομὴν ἐπάγοντα, φεύγει καὶ ἀποπηδᾷ ὀλολύζοντα καὶ σπαραττόμενα καὶ μᾶλλον αἰρεῖται διηνεκεῖ σηπεδόνι σώματος ἐναπολέσθαι ἢ πρόσκαιρον ὑπομείναντα πόνον, τῆς μετὰ ταῦτα ἀπολαύειν ὑγείας.

Οἱ δὲ νοῦν ἔχοντες ἴσασιν ὅτι τὸ νοσεῖν τοῦ τέμνεσθαι χαλεπώτερον, ὥσπερ οὖν τὸ κακῶς εἶναι τοῦ κολάζεσθαι χειρόν · τὸ μὲν γὰρ θεραπεύεσθαι καὶ ὑγιαίνειν ἐστί, τὸ δὲ ἀπόλλυσθαι καὶ ἐν ἀρρώστια εἶναι διηνεκεῖ.

- Πῶς νοηματοδοτεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος τὴν κόλαση;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

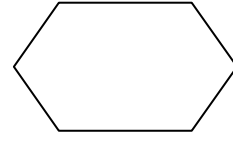
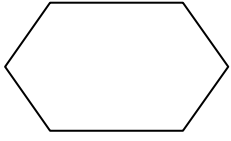
Ὁμιλία Ι'

10. Τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα

Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντα ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον (Ῥωμ. 5, 12).

Τί δέ ἐστιν: «ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον»; Ἐκείνου πεσόντος (ἐνν. τοῦ Ἀδάμ), καὶ οἱ μὴ φαγόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου γεγόνασιν ἐξ ἐκείνου πάντες θνητοί. ...

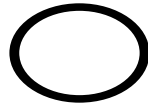
«Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος, φησὶν, ἀπὸ Ἀδάμ ἄχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας» (Ῥωμ. 5, 14). πῶς ἐβασίλευσεν; «ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος». διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τύπος ἐστὶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ Ἀδάμ. πῶς τύπος; φησὶν ὅτι ὡσπερ ἐκεῖνος τοῖς ἐξ αὐτοῦ, καίτοι γε μὴ φαγοῦσιν ἀπὸ τοῦ ξύλου, γέγονεν αἷτιος θανάτου, τοῦ διὰ τὴν βρωσὶν εἰσαχθέντος, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἐξ Αὐτοῦ, καίτοι γε οὐ δικαιοπραγήσασι, γέγονε πρόξενος δικαιοσύνης, ἣν διὰ τοῦ σταυροῦ πᾶσιν ἡμῖν ἔχαρίσατο.

Πῶς νοεῖται τὸ «ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον»;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Γ'

11. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωση

Ὡσπερ οὖν εἶ τις ὀβολοὺς δέκα ὀφείλοντά τινα εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλοι, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκα καὶ παιδιά καὶ οἰκέτας δι' αὐτόν· ἐλθὼν δὲ ἕτερος μὴ τοὺς δέκα ὀβολοὺς καταβάλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ μυρία χρυσοῦ τάλαντα χαρίσαιο καὶ εἰς βασιλικὰς αὐλὰς εἰσαγάγοι τὸν δεσμώτην καὶ εἰς θρόνον ἀρχῆς ὑψηλοτάτης καὶ κοινωνὸν τῆς ἀνωτάτης τιμῆς ποιήσκει καὶ τῆς ἄλλης περιφανείας, οὐκ ἂν δύναίτο λοιπὸν μεμνησθαι τῶν δέκα ὀβολῶν ὁ δανείσας.

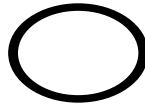
Οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν γέγονε. πολλῶν γὰρ πλείονα ὢν ὀφείλομεν κατέβαλεν ὁ Χριστός, καὶ τοσοῦτω πλείονα ὅσω πρὸς βράνιδα μικρὰν πέλαγος ἀπειρον.

Μὴ τοίνυν ἀμφίβαλλε, ἄνθρωπε, τοσοῦτον πλοῦτον ὄρων ἀγαθῶν· μηδὲ ζήτηί πῶς ὁ σπινθήρ ἐκεῖνος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας ἐλύθη, τοσαύτης θαλάττης χαρισμάτων ἐπενεχθείσης αὐτῷ.

- Σὲ τί συνίσταται ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωση;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Γ'

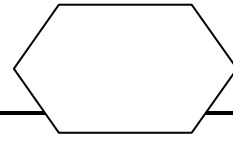
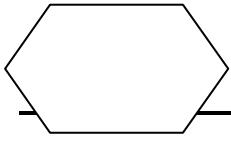
12. Περὶ τοῦ βαπτίσματος

Τί ἐστιν, «*Εἰς τὸν θάνατον Αὐτοῦ (ἐν. τοῦ Χριστοῦ) ἐβαπτίσθημεν*» (Ῥωμ. 6, 3) ;

Εἰς τὸ καὶ αὐτοὶ ἀποθανεῖν ὡςπερ Ἐκεῖνος · σταυρὸς γάρ ἐστι τὸ βάπτισμα. ὅπερ οὖν ὁ σταυρὸς τῷ Χριστῷ καὶ ὁ τάφος, τοῦτο ἡμῖν τὸ βάπτισμα γέγονεν, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν αὐτῶν · Αὐτὸς μὲν γὰρ σαρκὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, ἡμεῖς δὲ ἁμαρτία ἀμφότερα. θάνατος μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάκεινο, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου · ἀλλ' ὁ μὲν σαρκὸς ὁ τοῦ Χριστοῦ, ὁ δὲ ἁμαρτίας ὁ ἡμέτερος. ὡςπερ οὖν ἐκεῖνος ἀληθής, οὕτω καὶ οὗτος.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἀληθής, δεῖ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν συνενεχθῆναι πάλιν · διὸ καὶ ἐπήγαγεν: «*Ἴνα ὡςπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν*» (Ῥωμ. 6, 4).

Ἐνταῦθα μετὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ βίου καὶ τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αἰνίττεται λόγον. Πῶς ἐπίστευσας, φησὶν, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς καὶ ὅτι ἠγέρθη (πβ. 6, 8-11) ; οὐκοῦν καὶ τὸ σὸν πίστευε · τοῦτο γὰρ ἔοικεν ἐκείνῳ, ἐπειδὴ καὶ τὸ σὸν καὶ σταυρὸς καὶ τάφος. εἰ γὰρ ἐν θανάτῳ ἐκοινώνησας καὶ ταφῇ, πολλῷ μᾶλλον ἐν ἀναστάσει καὶ ζωῇ · τοῦ γὰρ μείζονος λυθέντος, τῆς ἁμαρτίας, οὐ δεῖ περὶ τοῦ ἐλάττονος ἀμφιβάλλειν λοιπόν, τῆς τοῦ θανάτου ἀναιρέσεως.

Πώς νοείται τὸ Βάπτισμα;

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὁμιλία Γ'

13. Γῆρας καὶ νεότητα μετὰ τὸ ἐν Χριστῷ βάπτισμα

Α) Γῆρας

Δέκα γὰρ καὶ εἴκοσιν ἡμέρας παρ' αὐτὸ τὸ βάπτισμα μεταβαλλόμενοι, τοῖς προτέροις πάλιν ἐπιχειροῦμεν. ἀλλ' οὐκ ἀριθμὸν ἡμερῶν τακτόν, ἀλλ' ὅλον ἡμᾶς τὸν βίον ἀπαιτεῖ ταύτην τὴν πολιτείαν ὁ Παῦλος· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον ἐπανερχόμεθα ἕμετον (Παρ. 26, 11. Β' Πετρ. 2, 22), μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς χάριτος νεότητα, τὸ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν κατασκευάζοντες γῆρας. καὶ γὰρ τὸ χρημάτων ἔρᾶν καὶ τὸ δουλεύειν ἐπιθυμίαις ἀτόποις καὶ πᾶσα ἀπλῶς ἀμαρτίαπαλαιοῦν εἴωθε τὸν ἐργαζόμενον· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν οὕτω σῶμα ὑπὸ χρόνων παραλελυμένον ἰδεῖν, ὡς ψυχὴν ὑπὸ ἀμαρτημάτων πολλῶν σαθρουμένην καὶ καταπίπτουσαν.

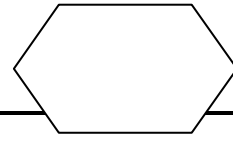
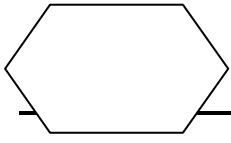
Ἡ γὰρ εἰς ἐσχάτην ληρωδίαν ἐξάγεται λοιπόν, ἄσημα φθειγγομένη καθάπερ οἱ γεγηρακότες καὶ παραπαίοντες, καὶ κορύζης ἀναπεπλησμένη καὶ παραπληξίας πολλῆς καὶ λήθης καὶ λήμας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχουσα καὶ ἀνθρώποις βδελυρὰ καὶ τῷ διαβόλῳ εὐχείρωτος· καὶ γὰρ τοιαῦται αἱ τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχαί.

B) Γῆρας καὶ νεότητα

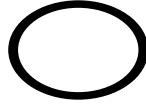
Ἄλλ' οὐχ αἱ τῶν δικαίων (ἐνν. ψυχαί), ἀλλὰ νεάζουσι καὶ σφριγῶσι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἄνθει τῆς ἡλικίας εἰσὶ διαπαντὸς πρὸς ἅπασαν μάχην καὶ πάλην αἰὲ παρσκευασμένοι · αἱ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μικρὰν δέξονται προσβολήν, ἔπεσόν τε εὐθέως καὶ ἀπώλοντο. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγεν, ὅτι «Ὡσεὶ χνοῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς» (Ψ. 1, 4), οὕτως εἰσὶν εὐρίπιστοι καὶ εἰς ἐπήρειαν πᾶσι προκείμενοι, οἱ ἐν ἁμαρτίαις ζῶντες. οὔτε γὰρ ὄρωσιν ὑγιῶς, οὔτ' ἀκούουσιν εἰλικρινῶς, οὐ φθ'έγγονται ἔναρθρα, ἀλλὰ πολλῆς μὲν γέμουσι τῆς λυγγός, πολὺν δὲ ἐν τῷ στόματι περιρρέοντα τὸν σίελον περιφέρουσι.

- Συναγάγετε τὶς εἰκόνες μὲ τὶς ὁποῖες περιγράφει τὸ φυσικὸ γῆρας καὶ τὴν νεότητα ὁ ἱερός Χρυσόστομος.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἑρμηνευτική

Ὅμιλία Ι΄

14. Ὁ ἀόρατος πολέμιος

Ἄλλ' ἡμεῖς καθεύδομεν καὶ ρέγχομεν καὶ ταῦτα πρὸς οὕτω πονηρὸν πολέμιον ἔχοντες. καὶ εἰ μὲν ὄφιν ἐμφωλεύοντα ἔγνωμεν παρὰ τὴν κλίνην τὴν ἡμετέραν, πολλὴν ἂν ἐποησάμεθα σπουδὴν ὥστε αὐτὸν ἀνελεῖν· τοῦ διαβόλου δὲ ἐμφωλεύοντος ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς, οὐδὲν ἡγούμεθα πάσχειν δεινόν, ἀλλ' ἀναπεπτώκαμεν. τὸ δὲ αἷτιον, ἐπειδὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχ ὁρῶμεν αὐτὸν τοῖς τοῦ σώματος · καίτοι διὰ τοῦτο ἐχρῆν ἐγρηγορέναι μᾶλλον καὶ νήφειν.

Τὸν μὲν γὰρ αἰσθητὸν πολέμιον, κὰν φυλάξαιτό τις ραδίως, τὸν δὲ ἀόρατον, ἂν μὴ διὰ παντὸς ὦμεν καθωπλισμένοι, οὐ δυνασόμεθα εὐκόλως διαφυγεῖν · καὶ μάλιστα ὅτι οὐδὲ ἐξ εὐθείας οἶδε πολεμεῖν · ἥ γὰρ ἂν ἐάλω ταχέως. ἀλλὰ σχήματι πολλάκις φιλίας τὸν τῆς ὠμότητος ἰὸν ἐνίησιν.

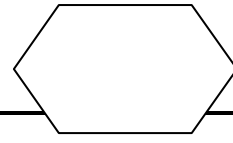
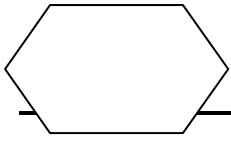
ΠΡΟΣ ΕΞΑΣΚΗΣΙΝ

Οὕτω γοῦν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰὼβ παρεσκεύασε, προσωπεῖον φιλοστοργίας ὑποδῦσαν, τὴν πονηρὰν ἐκείνην εἰσενεγκεῖν συμβουλήν.

Οὕτω καὶ τῷ Ἀδὰμ διαλεγόμενος, ὑποκρίνεται τὸ κηδεμονικὸν καὶ προστατικόν, λέγων ὅτι: «Ἀνοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, ἧ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπὸ τοῦ ξύλου» (πβ. Γεν. 3, 5).

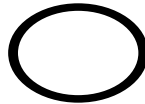
Οὕτω καὶ τὸν Ἰεφθάε ἀνέπεισε προσχήματι εὐσεβείας τὴν θυγατέρα κατασφάζαι καὶ τὴν παράνομον θυσίαν ἀνενεγκεῖν.

Εἶδες αὐτοῦ τὰς μεθοδείας; εἶδες τὸν ποικίλον πόλεμον; φυλάττου τοίνυν καὶ πανταχόθεν φράττου τοῖς ὅπλοις τοῖς πνευματικοῖς καὶ καταμάνθανε τὰς ἐκείνου μηχανὰς μετὰ ἀκριβείας, ἵνα καὶ ἀνάλωτος ᾖ καὶ ἔλῃς αὐτὸν εὐκόλως.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Ἑρμηνεία

Θεολογία

Ἑλληνομάθεια

Βιβλική ἐρμηνευτική

ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ'

15. Περὶ τῆς κτίσεως

†

«Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἔκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα» (Ῥωμ. 8, 20).

Τί ἐστι, «Τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη»; φθαρτὴ γέγονε. τίνος ἔνεκεν καὶ διὰ τί; διὰ σέ τὸν ἄνθρωπον. ἐπειδὴ γὰρ σῶμα ἔλαβες θνητὸν καὶ παθητὸν, καὶ ἡ γῆ κατάραν ἐδέξατο καὶ ἀκάνθας ἤνεγκε καὶ τριβόλους. ὅτι δὲ καὶ οὐρανὸς μετὰ τῆς γῆς παλαιούμενος πρὸς τὴν ἀμείνω λῆξιν ὕστερον μεταστήσεται, ἀκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος: «Κατ' ἀρχὰς Σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας καὶ ἔργα τῶν χειρῶν Σοῦ εἰσιν οἱ οὐρανοί. αὐτοὶ ἀπολοῦνται, Σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῆσονται» (Ψ. 101, 26-27). καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ ταῦτα ἐμφαίνων ἔλεγεν: «Ἐμβλέψατε εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανὸς ὡς καπνὸς ἐστερεώθη, ἡ δὲ γῆ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται, οἱ δὲ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ ταῦτα ἀπολοῦνται» (πβ. Ἡσ. 51, 6).

Εἶδες πῶς ἐδούλευσε τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις καὶ πῶς ἐλευθεροῦται ἀπὸ τῆς φθορᾶς; ὁ μὲν γὰρ φησιν, ὡς ἱμάτιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῆσονται, ὁ δὲ Ἡσαΐας, οἱ δὲ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ ταῦτα ἀπολοῦνται· οὐ παντελεῖ λέγων ἀπώλειαν φησίν· οὐδὲ γὰρ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν, τουτέστιν οἱ ἄνθρωποι, τοιαύτην ὑποστήσονται, ἀλλὰ τὴν πρόσκαιρον καὶ δι' αὐτῆς ἐπὶ τὴν ἀφθαρσίαν μεταστήσονται, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ κτίσις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΚΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Η «ΟΜΟΡΦΙΑ» ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΛΟΓΟΥ

- Η **μοναδικότητα** ως προς την έννοιολόγηση (= «έννοιολογική» γλώσσα, όχι μόνον συμβατική)
- Η **πολυπλοκότητα** ως προς την δομή της (δέν έπαρκοῦν τὰ ξένα γλωσσολογικά συστήματα περιγραφῆς)
- Η **πολλαπλότητα** ως προς την φύση της (αἰωνόβια γλώσσα με γραπτό καὶ προφορικὸ λόγο, ὑψηλὸ καὶ ποιητικὸ, δημόσιο καὶ δημώδη, κοινὸ καὶ σύγχρονων ὁμιλουμένων διαλέκτων)
- Η **ιδιαιτερότητα** ως προς τὴν ἔκφασή της («ὄμοχρονική διγλωσσία», ἤτοι «τὰ παλαιὰ ἑλληνικά μας» κατὰ τὸν Γ. Σεφέρη)
- Η **ῥυθμικότητα** (οἱ τόνοι καὶ ἡ στίξις)
- Η **τυπικότητα** (ἐξωτερικὴ συμφωνία λέξεων : μορφή, δηλ. γραμματικὴ, κλιτικὸ καὶ συζυγικὸ σύστημα)
- Η **λειτουργικότητα** (ἐσωτερικὴ συμφωνία λέξεων : ἔννοια, δηλ. σύνταξις)
- Η **ποιητικότητα** (τὰ σχήματα λόγου)
- Η **ιστορικότητα** (ὀρθογραφία, ἔτυμολογία)
- Η **ζωτικότητα** (φθογγικὰ πάθη, παραγωγή καὶ σύνθεση, ἔτυμολογία)

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- προϊστορική (πρὸ τῆς Γραμμικῆς Β')
- γραμμικὴ Β'
- ὁμηρικὴ
- κλασσικὴ - ἀττικὴ
- ἑλληνιστικὴ (Ἑλληνιστικὴ Κοινὴ)
- μεσαιωνικὴ
- νεότερη (Κοινὴ Νέα Ἑλληνικὴ)

Ἐκ παραλλήλου, ὑπῆρχαν *εἰδικές γλώσσες* · ὀρισμένες διάλεκτοι χρησιμοποιήθηκαν ὡς γλώσσα ἰδιαίτερου γραμματειακοῦ-λογοτεχνικοῦ εἴδους. Π.χ. τὰ χορικά ἄσματα τῆς ἀττικῆς τραγωδίας συντίθενται σὲ δωρικὴ διάλεκτο !

64

Ἐπίσης, οἱ διάλεκτοι χρησιμοποιοῦνταν πρὸς διάκρισιν λογίου καὶ καθημερινοῦ-δημῶδους ὕφους. Π.χ. ἡ ἰωνικὴ διάλεκτος, κατ' ἀρχάς, ἡ φυσικὴ-μητρικὴ γλώσσα τῶν Ἰόνων φιλοσόφων, ἔπειτα καθίσταται ἡ «ἐπιστημονικὴ» γλώσσα τοῦ ἱστορικοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ φιλοσόφου Ἐμπεδοκλέους.

Βλ. Κοινὴ ἑλληνικὴ

1. ἑλληνιστικὴ (323 π.Χ. κέξ.)
2. νεοελληνικὴ (1974 κέξ.)

? Δημοτικὴ

(δημῶδης, δηλ. τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν)

ΠΡΩΤ-ΑΡΧΕΣ

- Τόνοι («προσφωδία» - μουσική άπαγγελία)
π.χ. οὐ / οὔ (βλ. ν.έ. πού - ποῦ / πῶς - πῶς)
- Πνεύματα (έννοιολογική διάκριση - έτυμολογική σχέση)
π.χ. ΗΟΡΟΣ : Γόρος : ὄρος > όριακός, όρισμός

≠ ΟΡΟΣ : Γόρος : ὄρος > όρεσίβιος
π.χ. ΗΙΣΤΟΡΙΑ > ΓΙστορία : ίστορία

> History (άγγλ.), Histoire (γαλλ.)
π.χ. Ρόδος > Rhodes (άγγλ.)
- Σημεία στίξεως (έπιτονισμός)
π.χ. Ὅ Θεός έρχεται . (κατάφαση, άπλή δήλωση)
Ὅ Θεός έρχεται ! (έκπληξη, προσδοκία)
Ὅ Θεός έρχεται ... (προειδοποίηση, άπειλή)
Ὅ Θεός έρχεται ; (άπορία, άγνοια)
- Φωνήεντα
 1. βραχεία (ε, ο) : _ _
 2. μακρά (η = εε,
ω = οο) : _ _
 3. δίχρονα (α, ι, υ)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

Όνόματα (οὐσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα)

- δοτική πτώση (μετάφραση: με / σε + οὐσ.)
π.χ. Θεὸς ἀνθρώπῳ οὐ μείγνυται
π.χ. Θεὸς ἀνθρώπῳ δίδεται

Ῥήματα

- ἐγκλίσεις: ὑποτακτικὴ - εὐκτικὴ
- κατάληξη γ' πληθυντικῶν
- ἀπαρέμφατο

66

Σύνταξη

ἀ.έ. συνεπτυγμένη (λόγω ἀπαρεμφάτων καὶ μετοχῶν)

≠ ν.έ. ἀναλυτικὴ (με παράταξη ἢ δευτερεύουσες προτάσεις)

Η ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

- *μέ Ῥήμα πὸν σημαίνει :*
φιλική-ἐχθρική διάθεση, ἀκολουθία, εὐπείθεια, ἐπικοινωνία,
ὁμοιότητα-ισότητα, συμφωνία, πρέπει/ταιριάζει, σύνθετα ῥήματα: ἐν-
συν-υπο-επι-παρα-περι-προς-ομο-

π.χ. βοηθῶ, συμφωνῶ, ὁμοιάζω, συνοδοιπορῶ ... **τινὶ**

ΩΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

67

- *μέ Ῥήμα γιὰ νὰ δηλώνεται :*
τόπος-στάση σὲ τόπο, χρόνος, αἰτία, τρόπος-ὄργανο-μέσο,
συνοδεία, ποσό-μέτρο/διαφορά, ἀναφορὰ

π.χ. Αἴφνης εἰσῆλθε καὶ ἐφόνευσε τοῦτον **μαχαίρα**.

ΩΣ ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

- *μετὰ ἀπὸ Πρόθεση :*
ἐν, σύν, ἀνά, ἀμφί, ἐπί, μετὰ, παρά, περί, πρὸς, ὑπὸ

π.χ. Λαμπρὰ πανήγυρις ἐγένετο **ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει** τοῦ αὐτοκράτορος.

Είδικες συντακτικές χρήσεις :

1. Δοτική προσωπική

μέ Ἀπρόσωπο Ῥήμα (δεί, χρή, πρέπει, ἄξιόν
έστιν, καλῶς ἔχει κ.ἄ.)

2. Δοτική προσωπική κτητική

μέ τὰ ῥήματα: εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω ...

3. Δοτική Ἀντικειμενική

- μέ Ἐπίθετο (π.χ. ταχύς, σύμφωνος)
- μέ Ἐπίρρημα (ἄμα, ὁμοῦ, συμφώνως κττ.)

Λοιπές χρήσεις (μέ ῥήματα) :

- Δοτική τῆς συμπαθείας
- Δοτική ἠθική (χαρά/λύπη)
- Δοτική χαριστική/ἀντιχαριστική (ὠφέλεια/βλάβη)
- Δοτική τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς
- Δοτική τοῦ ἐνεργούντος προσώπου ἢ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

ΤΟ ΡΗΜΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΛΟΓΟΥ

ΡΗΜΑ = ἔννοια

Ἡ κεντρικὴ ἔννοια μιᾶς προτάσεως,
ἐξοῦ καὶ ἡ λογικὴ - μαθηματικὴ ἐξίσωση :

1 Ρ = 1 Π

δηλ. 1 ῥήμα = 1 πρόταση

π.χ. Φεύγω.

π.χ. Ἔλα !

69

1 Ρ = 1 Π

Τὸ ἴδιο τὸ Ῥήμα εἶναι ἓνα ὀλοκληρωμένο νόημα, διότι μιᾶς ἀποκαλύπτει (τουλάχιστον) τὸ Ποιός καὶ τὸ Πότε.

Ποιός ; > δρῶν πρόσωπο = Ὑποκείμενο (Υ)

Πότε; > χρόνος τελέσεως τῆς πράξεως (ποῦ δηλώνει τὸ Ρ)

π.χ. Φεύγ-Ω.

- Ποιός ;

- Πότε ;

π.χ. Ἔ-φυγ-ε.

π.χ. - Ποῦ ἐστε;

- Πε-φεύγ-α-μεν !

Τὸ ΡΗΜΑ δηλώνει :

1. τὴν κεντρικὴ ἔννοια – πράξη τῆς Προτάσεως
2. τὸν πρωταγωνιστὴ, τὸ δρῶν πρόσωπο, τὸ Ὑποκείμενο
3. τὸν χρόνο τελέσεως τῆς πράξεως

ἀλλὰ ἐνίοτε ἐπιζητεῖ καὶ λογικὸ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ :

- Ἀντικείμενο
- Κατηγορούμενο (μετὰ τὰ ῥήμ. εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω)
π.χ. *Δῶρον ἔδωκα.*
π.χ. *Ὑβριστὴς ἐστὶν ὁ κατήγορος.*
- Ἐπιρρηματικὲς σχέσεις (τόπος, χρόνος, αἰτία, σκοπὸς κλπ.)
π.χ. *Κατέβην χθὲς ἐς (=εἰς) Πειραιᾶ.*
- Ἐπέκταση τῆς κεντρικῆς ἔννοιας (μὲ ἀπαρέμφατο ἢ μετοχή)
π.χ. *Βούλομαι ἐξελθεῖν.*
π.χ. *Βλέπω τὸν ὑβριστὴν ἐρχόμενον.*
π.χ. *Κατέφθασε ἀσθμαίνων.*

ΜΕΤΑ ΤΟ ΡΗΜΑ

ΤΙ ∴

Α Π Α Ρ Ε Μ Φ Α Τ Α

[< ἄ- + παρὰ + ἐν + φαίνομαι] (διότι δὲν φαίνεται τὸ δρῶν πρόσωπο)

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ

Ε.Φ. -ειν, -σαι, -κέναι

Μ.Φ. -σθαι

ΠΑΘ. -θῆναι

P-MI. -ναι

71

ΖΗΤΗΜΑ α' : *Ποιός; (Υ)*

1. Ἐπειδὴ ἐννοεῖται τὸ Υ, παραλείπεται (ταυτο-προσωπία)

π.χ. *Οὐ βούλομαι ψεύδεσθαι.* (Υ: ἐγὼ)

π.χ. *Τίς ἀγορεύειν βούλεται;* (Υ: τίς)

2. Ἐὰν δὲν ἐννοεῖται, τίθεται ὡς Υ μία αἰτιατικὴ ποὺ δηλώνει τὸ δρῶν πρόσωπο (έτερο-προσωπία)

π.χ. *Οὐ θέλομεν συνομιλεῖν αὐτῷ.* (Υ: ἡμεῖς)

≠ *Οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν.* (Υ: ἡμεῖς ≠ ὑμᾶς)

(B' Κορ. 1, 8)

- Γιατί ὄχι ὀνομαστική, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ Υ;

ΖΗΤΗΜΑ β' : *Πώς μεταφράζεται;*

1. ὅτι + P (ειδικὸ)

π.χ. *Τίνα Με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι,* (Μαρκ. 8, 27)

2. νὰ + P (τελικὸ)

π.χ. *Ὅστις θέλει ὀπίσω Μου ἀκολουθεῖν...* (Μαρκ. 8,34)

3. ὥστε νὰ + P (τοῦ σκοποῦ ἢ ἀποτελέσματος)

π.χ. *Παρὰ ἁμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλύσαι* (Λουκ. 19, 7)

π.χ. *Ἐνεδρεύει (ἐνν.ὸ ἁμαρτωλὸς) τοῦ ἀρπάσαι πτωχόν* (Ψ.9,30)

π.χ. *Σκύμνοι ὠρνούμενοι τοῦ ἀρπάσαι καὶ ζητῆσαι παρὰ τῷ Θεῷ βρώσιν αὐτοῖς* (Ψ. 103, 21)

4. ὡς πρὸς τὸ ... (τῆς ἀναφορᾶς)

π.χ. *Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ δεινὸς λέγειν ἦν.*

π.χ. *Τὸ δῶρόν ἐστι χάριμα ιδέσθαι (ὀρθ. ιδεῖν)!*

5. γιὰ τὸ ὅτι, διότι (τῆς αἰτίας)

π.χ. *Οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον (= κατηγοροῦσαν) ἐκόντα ἀφεῖναι τοὺς Ἀθηναίους.*

6. ἔναρθρο (ισοδυναμεῖ μὲ οὐσιαστικὸ τῆς ἴδιας ἔννοιας)

π.χ. *Μετὰ τὸ παραδοθῆναι Ἰωάννην (= μετὰ τὴν παράδοσιν Ἰωάννου) ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.* (Μαρκ. 1, 14)

ΜΕΤΟΧΕΣ

Μετοχή : ένας « Έρμ-αφρόδιτος » τύπος

[διότι μετέχουν τῶν λειτουργιῶν
καὶ τοῦ Ὄνόματος καὶ τοῦ Ῥήματος]

- Κλίση ὡς ὄνομα

π.χ. ὁ λύων (γεν. τοῦ λύοντος)

π.χ. ὁ δακρυσμένος γυιὸς (γεν. τοῦ δακρυσμένου)

- Χρήση ὡς ῥήμα (καὶ ὡς ὄνομα)

π.χ. λύων (Υ: οὔτος / ὁ)

π.χ. δακρυσμένος (Υ: ὁ γυιὸς)

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ

Ε.Φ. -ων, ουσα, ον / - (σ) + (α)ς, (α)σα, (α)ν / - (κ)ώς, (κ)υῖα, (κ)ὸς

Μ.Φ. -μένος, η, ον

Π.Φ. -θείς, θείσα, θέν

Ρ -ΜΙ. -είς, είσα, ἐν / -ᾶς, ᾶσα, ᾶν

*Ἀναχωρησάντων αὐτῶν (ἐνν. τῶν μάγων)
ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου (Ματθ. 2, 13)*

α) **ΘΕΜΑ : ΡΗΜΑ** > ἔννοια

(δηλώνεται καὶ τὸ ΠΟΤΕ)

π.χ. **ΑΝΑΧΩΡΗΣΑΝΤ**-ων

- ἔννοια : «ἀναχωρῶ»
- ΠΟΤΕ; : τότε

β) **ΚΑΤΑΛΗΞΗ : ΟΝΟΜΑ** > κλίση

(δηλώνεται καὶ τὸ ΠΟΙΟΣ)

π.χ. Ἀναχωρησάντ-**ΩΝ** αὐτῶν ...

π.χ. Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ... (Ματθ. 2, 16)

π.χ. Τότε ἐπληρώθη τὸ ρήθην ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος ...
(Ματθ. 2, 17)

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΡΗΜΑ = έννοια

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ σχέσεις

ΠΟΥ;	(τόπος, στάση, κίνηση από και προς, σημείο)	ΤΟΠΟΣ
ΠΩΣ;	(τρόπος, όργανο, μέσο)	ΤΡΟΠΟΣ
ΠΟΤΕ;	(χρόνος, σημείο, προϋπόθεση)	ΧΡΟΝΟΣ
ΓΙΑΤΙ;	(αίτια, σκοπός, αποτέλεσμα)	ΑΙΤΙΑ / ΑΙΤΙΟ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙ;	(αναφορά, σύγκριση, μέτρηση)	ΑΝΑΦΟΡΑ
ΠΟΣΟ;	(ποσότητα, διαφορά)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ
ΑΛΛΑ ΤΙ;	(αντίθεση/έναντίωση)	ΑΝΤΙΘΕΣΗ
ΕΑΝ ΤΙ;	(προϋπόθεση)	ΥΠΟΘΕΣΗ

Έκφέρονται με :

- Έπιρρήματα (-ως, -ον, -δην, -α, -ῆ, -ω, -σε, -δε, -ζε, -θεν κλπ.)
- Πλάγιες πτώσεις (= γενική, δοτική, αιτιατική)
- Έμπρόθετους προσδιορισμούς (με προθέσεις + πλάγιες πτώσεις)
- Δευτερεύουσες προτάσεις (δηλ. χρονική, αιτιολογική κλπ. Ένιότε, καὶ οἱ ἀναφορικὲς)
- Μετοχές (δηλ. τροπική, χρονική, αιτιολογική κλπ. Ένιότε, καὶ οἱ ἀναφορικὲς)
- Ἀπαρέμφατο τῆς ἀναφορᾶς κλπ.

**ΤΕΛΟΣ
ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΞΑ**